

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Славянски филологии

Специалност: (код и наименование)

Магистърска програма: (код и наименование)

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

(код и наименование) Типология на езиците

Преподавател: доц. д-р Екатерина Търпоманова

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		60
ОБЩА ЗАЕТОСТ		
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		3

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Курсов проект	
9.	Текуща самостоятелна работа /контролно	50
10.		
11.		
12.	Изпит	50

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът „Типология на езиците“ има за цел да представи на студентите обобщения върху структурните характеристики на езиците по света, тяхното разнообразие, но и универсалните явления. Обясняват се подходите и резултатите при типологизирането на различните езикови равнища – фонологично, лексикално, морфологично, синтактично, семантично. Дискутират се понятията лексикализация и граматикализация. Студентите работят с типологични ресурси и бази данни, за да придобият ориентация и умения да ги използват самостоятелно.

Предварителни изисквания:

Добра лингвистична подготовка на студентите, като минималното изискване е успешно завършен курс по общо езикознание, за да могат да вникнат в обясненията на типологичните характеристики в различните езикови равнища.

Очаквани резултати:

Очаква се студентите да придобият познания за универсални явления в езиците, както и за причините на възникването им. Тези познания са приложими не само в лингвистичния анализ, но и в по-широка хуманитарна сфера, както и в езиковите технологии.

Учебно съдържание

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

№	Тема:	Хорариум
1	Езиците по света и подходи за класификацията им. Ареален, генеалогичен, типологичен подход. Какво изучава типологията?	2
2	История на типологията в лингвистиката.	
3	Езикови универсалии. Абсолютни и статистически универсалии. Импликативни универсалии.	2
4	Универсална граматика. Хипотеза за вродеността на езика.	2
5	Генеалогични срещу типологични явления. Ареални срещу типологични явления.	2
6	Европейските езици в ареален и типологичен план. Характеристики на стандартния среден европейски език.	2
7	Типологизиране на различните езикови равнища. Силата на генерализацията.	2
8	Типология на фонологичните явления. Фонологични системи. Импликативни универсалии във фонологията. Тонални езици и езици с ударение.	2
9	Типология на лексиката. Лексикализация.	2
10	Типология на семантиката. Семантични примитиви. Естественят семантичен метаезик на Вежбицка.	2
11	Типология на лексикално-граматичните класове думи. Универсални явления при частите на речта.	2
12	Типология на морфологичните явления. Синтетични и аналитични езици. Основни характеристики на синтетичните и аналитичните езици. Морфологична класификация.	2
13	Типология на морфо-синтактичните явления. Видове кодиране на аргументите. Номинативно-акузативен и ергативно-абсолютивен строй.	2
14	Типология на синтактичните явления. Базов словоред в езиците и основни зависимости в него.	2
15	Типологични ресурси. Световният атлас на езиковите структури (WALS). Типологични бази данни.	2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Езиците по света и подходи за класификацията им. Ареален, генеалогичен, типологичен подход. Какво изучава типологията?
2	История на типологията в лингвистиката.
3	Езикови универсалии. Абсолютни и статистически универсалии. Импликативни универсалии.
4	Универсална граматика. Хипотеза за вродеността на езика.
5	Генеалогични срещу типологични явления. Ареални срещу типологични

	явления.
6	Европейските езици в ареален и типологичен план. Характеристики на стандартния среден европейски език.
7	Типологизиране на различните езикови равнища. Силата на генерализацията.
8	Типология на фонологичните явления. Фонологични системи. Импликативни универсалии във фонологията. Тонални езици и езици с ударение.
9	Типология на лексиката. Лексикализация.
10	Типология на семантиката. Семантични примитиви. Естественият семантичен метаезик на Вежбицка.
11	Типология на лексикално-граматичните класове думи. Универсални явления при частите на речта.
12	Типология на морфологичните явления. Синтетични и аналитични езици. Основни характеристики на синтетичните и аналитичните езици. Морфологична класификация.
13	Типология на морфо-синтактичните явления. Видове кодиране на аргументите. Номинативно-акузативен и ергативно-абсолютивен строй.
14	Типология на синтактичните явления. Базов словоред в езиците и основни зависимости в него.
15	Типологични ресурси. Световният атлас на езиковите структури (WALS). Типологични бази данни.

Библиография

Основна:

- Кръстев, Н. (2018). *Същност и универсални характеристики на името и глагола*. УИ „Св. Климент Охридски“.
- Пенчева, М. (2006). *Езикови универсалии и типология*. София: УИ на СУ „Св. Климент Охридски“.
- Aikhenvald, A. Y. & R. M. W. Dixon. (2014). *The grammar of knowledge: a cross-linguistic typology*. Oxford: Oxford University Press.
- Brinton, L. J. & E. Traugott. (2005). *Lexicalization and Language Change*. Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (1965) *Aspects of the Theory of Syntax*. MIT Press.
- Comrie, B. (1989). *Language universals and linguistic typology: Syntax and morphology*. Oxford: Blackwell.
- Eifring, H. & R. Theil (2005). *Linguistics for Students of Asian and African Languages*. Manuscript. University of Oslo.
- Greenberg, Joseph H. (ed.). (1963). *Universals of Language*. London: MIT Press.
- Haspelmath, M. (2001). *The European linguistic area: Standard Average European. Language Typology and Language Universals* (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft vol. 20.2). Berlin: De Gruyter, pp. 1492–1510.
- Heine, B. & T. Kuteva. (2007). *The Genesis of Grammar*. Oxford: Oxford University Press.

- Hopper, P. J. and E. Traugott. *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Lehmann, W. P. (Ed.), *Syntactic typology: Studies in the phenomenology of language*. Austin: University of Texas Press.
- Song, J.J. (ed.) (2011). *The Oxford Handbook of Linguistic Typology*. Oxford: Oxford University Press.
- Wierzbicka, A. (1996) *Semantics: Primes and Universals*. Oxford University Press.
The World Atlas of Language Structures (WALS Online) <https://wals.info>

Допълнителна:

- Dryer, M. S. (1998). Why statistical universals are better than absolute universals. *Papers from the 33rd Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, 1-23.
- Goddard, Cliff. (2002). The search for the shared semantic core of all languages. In: Cliff Goddard and Anna Wierzbicka (eds). *Meaning and Universal Grammar – Theory and Empirical Findings. Volume I*. Amsterdam: John Benjamins. pp. 5-40.
- Greenberg, Joseph H. (1973). The typological method. *Diachronic, areal, and typological Linguistics*, edited by Henry M. Hoenigswald. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, pp. 149-194.
- Randi Moore, Katharine Donelson, Alyson Eggleston and Juergen Bohnemeyer. (2015). Semantic typology: New approaches to crosslinguistic variation in language and cognition. *Linguistics Vanguard*, 2015, Vol. 1, Issue 1, pp. 189-200.

Дата: 22.03.2024

Съставил:
доц. д-р Екатерина Търпоманова